

Willem van Knippenbergh (15.. – 20-2 -1633)

Stamvader van de Heldense Knippenbergh familie

Een poging om zijn herkomst te achterhalen

*“Deze Limburgse familie van Knippenbergh doet ten huidige dage (lees 1897) melding van het feit dat bij overlevering wordt verzekerd: de **Heldensche stamheer**, zou, **als officier in Oostenrijksche dienst, hier te lande zijn aangekomen** en metterwoon gebleven.”*

(Limburg's Jaarboek 1897 blz. 5 of Helden als gemeenschap in vroeger eeuwen blz. 135)

Het is daarom goed mogelijk dat volgend regest slaat op deze Willem:

1593 Verpfändung des Rothenbuschs (zur Leucht, Amt Rheinberg gehörig) an **Wilhelm von der Knippenburg** gegen Auslieferung eines Teiles **der bei der Eroberung Bonns** verschleppten kurkölnischen Privilegien, **die er von einem staatlichen Oberst käuflich erworben hat.**

(Landesarchiv NRW Abteilung Rheinland AA 0007 / Kurköln II AA 0007, Nr. 2855)

Verovering van Bonn in 1588 betekende een einde aan de pogingen van **Gebhard Truchseß** (ex-aartsbisschop-keurvorst van Keulen) om het gebied protestants te maken.

Oberst Martin Schenck, die in dienst was van de **Staatsen** (= Nederlandse protestanten van Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden) had Bonn in **1587** veroverd namens de protestanten.

Hij moest Bonn in **1588** weer prijsgeven.

Keizer Rudolf II aartshertog van Oostenrijk, had geprobeerd om de protestanten over te halen de stad te verlaten. Toen dat niet lukte, werd de stad belegerd en uiteindelijk ontzet.

1588 den 7. jul., sagt man, **weren die keiserliche gesanten gen Bon komen** und mit den befelchabern begert zu sprechen, dieselben hetten sie ingelaissen und zwischn zweien porzen ire werbung angehoirt. (*Liber Decrepitudinis door Weinsberg*)

De kwestie Bonn zal het laatste “wapenfeit” zijn geweest van Willem van Knippenbergh.

Waarschijnlijk heeft hij de keizerlijke gezanten geëscorteerd.

Hij moet zich kort daarna in Helden hebben gevestigd en er gehuwd zijn met Metchen.

Circa 1590 werd namelijk al zijn eerste zoon Jan geboren.

Willem van Knippenbergh was katholiek . Mogelijk is hij uitgeweken naar Helden aan de overkant van de Maas omdat daar minder strubbelingen waren i.v.m. godsdiensttwisten.

Het gevoerde wapen van deze Heldense familie vertoont grote overeenkomst met die van de adellijke familie Knippenbergh uit Westfalen.

Hiernaast zien we **een foto van een fragment van de grafsteen van (waarschijnlijk) stamvader Willem**. Deze zal dan overleden zijn op **20-2-1633**.

(Zien we op de steen onderaan “.ETCHE.” van Metchen?)

Dr. J. Belonje heeft het volgende gezien:

Wapen Knippenberg, gedwarsbalkt van 10 stukken; in het midden drie vogels, naar rechts gewend.

(Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Limburg door Dr. J. Belonje (1961) blz. 99)

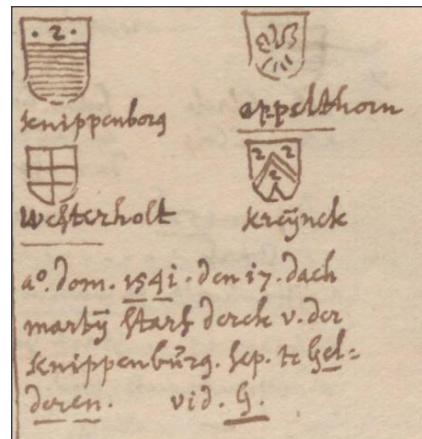
De adellijke familie Knippenbergh had ook een wapen met dwarsbalken en 3 vogels naar rechts gewend.

Echter, in het hoofdwapen werden de 3 vogels hoger geplaatst in het schildhoofd.

Er is daarom sprake van een **wapenbreuk**. **Jongere zonen en bastaarden** brachten in het vaderlijke wapen veranderingen aanbrengen, om zich te onderscheiden van de oudere tak die het volle wapen voert. (*Handboek der wapenkunde. J. B. Rietstap. Blz. 337*)

Knippenbergh stamwapen
Uit Max von Spiessen

(Boek der quartieren Van Rhemen)

Overlijden van Dirck vd Knippenborch, zn van Rutger en Margareta van Appeltorn

Dat de Heldense familie niet het volle wapen mocht voeren, moge wel duidelijk zijn. Hoewel het niet helemaal zeker is dat het bovenstaande fragment van de grafsteen van de Heldense stamvader Willem Knippenbergh was, kunnen we stellen dat er geen redenen meer bestonden om hun familiewapen verder te wijzigen. Daarom zal de stamvader het waarschijnlijk ook zo gevoerd hebben. We kunnen eigenlijk wel aannemen dat hij van een bastaardtak afstamde.

Donatie binnen familie Knippenbergh.

Opten **19e july Anno 1633** soo hebben die **nae gelaetenne kinder van Sr Wilhelm van Knippenberch, mit naemen**

1. den eerweerdigen Heer **pastoer Joannes** van Knippenbergh,
2. **Willem Quiten, Anna** van Knippenberch syn huysvrouw,
3. **Willem** van Knippenberch der gerichs boedt ende **Naell Goemans** eheluyden,
4. **Peter Koemans** ende **Letgen** eheluyden, vorts
5. **der Jongen Willem** van Knippenbergh ende **Jan** eheluyden, hebben eendrachtelyck gegeven ende verecht(?), ende geven hy met in craft deses, onder verbintnisse van haere eygen ondergeschreven hant, ahen
6. **Jan** van Knippenbergh ende **Merycken** eheluyden, nemlich allet ney erff achter onsse kemp ende achter **Jan Verhaegh** kemp, soe groet ende cleyn als het selvige aldaer gelegen is. Het selften saell moegen aenvangen aenstont, bouwen ende proffeteeren naer syn eygen wellgenuegen. Des is clærlyck versproecken dat hy **Jan** voorss geen deell hebben en saell aen het ney erff gelegen achter **Hencken Neeskens** kemp. Des in warer orkundt hebben wy voorss dese donatioen inter vivos onderschreven, datum ut supra.

(Nr 7. 19-07-1633 (RAL; Schepenbank Helden, inv. nr. 25 folio 22v)

Opmerking:

De 4 zonen heetten resp. **Joannes, Willem, Willem en Jan.**

Traditioneel werd de oudste zoon vernoemd naar zijn grootvader van vaderszijde. (Johan)

De tweede zoon naar zijn grootvader van moederszijde.

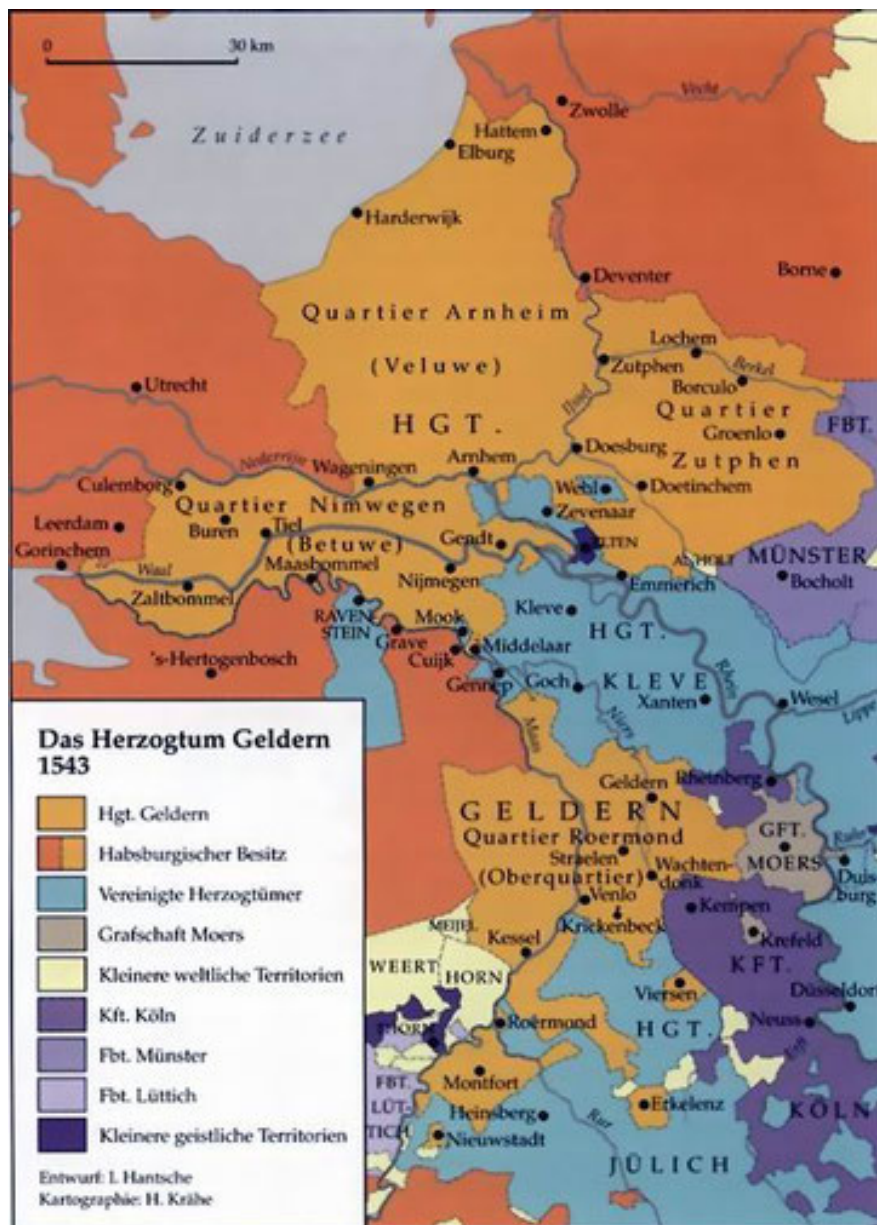
De derde zoon naar zijn overgrootvader van vaderszijde. (Willem)

Daaruit zou je kunnen afleiden dat ene Johan de vader van stamvader Willem moet zijn geweest. Diens vader zou dan weer Willem hebben kunnen heten. (niet vreemd)

Uitgaande van deze gegevens probeer ik de stamlijn vast te stellen.

De **adelijke familie van Knippenbergh** leefde in vroeger tijd in Noordrijn-Westfalen. (o.a. Bottrop en Recklinghausen).

Maar **ook in het hertogdom Gelre** vinden we leden van de familie terug. *(zie de uitgetekende grafsteen van Van Rhemen) (Gelderens lag in het z.g. overkwartier van Gelre, evenals Kessel bij Helden.)*

Ik begin daarom bij Dietrich von der Knippenborch die Rorica van Westerholt huwde.

27-7-1464 (des eirsten Ffrydages na sunte Jacobs dage)

Ehevertrag zwischen Dietrich von der Knippenborch und Ronyge, Tochter des Bernd von Westerholt. Siegelankündigung des Bernd von Westerholt, Dietrich van der Knippenborch, Francke van Honepel, Dietrich van der Horst, Heinrich von Düngele und Heinrich op dem Berge.

(Archiv Lembeck LWL-Archivamt für Westfalen)

11-8-1486 Dietrich van der Knypenborch und seine Frau Torige, Tochter des Bernd von Westerholt, bestätigen, von Bernd und Hermann von Westerholt den versprochenen Brautschatz von 1.000 Goldgulden erhalten zu haben. Dietrich van der Knypenborch, Dietrich van der Horst, Ritter, und Heinrich van Ulenbroke, Bürgermeister zu Recklinghausen, hängen ihre Siegel an.

(Archiv Lembeck LWL-Archivamt für Westfalen)

Ze zullen dus ergens tussen 1464 en 1486 gehuwd zijn. (ong. 1475 of eerder??)

Ze hebben meerdere kinderen gehad.

Hun oudste zoon lijkt Wilhelm te heten. Hij wordt het eerst vermeld

Hij zal in **1495** reeds mondig zijn. (18 jr?) Geb. ca. 1477??

23-2-1495 Rorich und Wihelm van der Knippenborch, **Mutter und Sohn, stellen ihrem Bruder und Vetter Hermann van Westerholt**, ihrem Bürgen bei Hinrick Pykenbrock für eine Rente von 24 Malter Roggen, bei Gerlich Voß für eine Rente von acht Goldgulden, einen Schadlosbrief aus.

(Archiv Lembeck LWL-Archivamt für Westfalen)

In **1500** wordt ook zijn broer **Rutger** vermeld. Geb. ca. 1482??

1500 März 31 (Dienstag nach Laetare). Ambrosius von Westerholt, Richter zu Recklinghausen, beurkundet, daß Herman Rovekamp, Herman Moelner und Berndt in dem Velde, Verwahrer der hl. Jungfrau Katharina zu Osterfeld, erklärten, daß sie den **Brüdern Wilhelm und Rutger van der Knypenborg** für 53 rhein. Gulden gestattet haben

(Osterfeld (Oberhausen)/Pfarrarchiv S. Pankratius)

Wilhelm leefde nog in 1520 en mogelijk nog in 1529:

4-7-1529 verklaart de weduwe van Evert Baede, in haar naam en in die van haar kinderen Rotger en Meyna, dat de betrouwbare en vrome Hinrich van der Knypenborch een omtrent negen jaar oude rentebrief, waarvoor een jaarlijkse rente verschuldigd was van vijftien malders schuld koren, uit het goed "Brunynck" (= bij Enschede in Gelders Kwartier Zutphen?), afgelost heeft voor een bedrag van 150 gouden gulden,

Voor deze lening, die **Henrich samen met zijn broers Wylhem en Rotger** aangegaan hadden, had Henrich de rentebrief uitgeschreven. (Stadtarchiv Essen, rep.100, 316, p,214.)

Ik ga nu verder met Wylhem en Rotger.

Wylhem heeft een natuurlijke zoon (bastard) genaamd **Johan**.

(De Heldense Willem K. had een oudste zoon Jan, en daarachter twee zonen met de naam Willem)

Er is verder niets meer gevonden over Wylhem. Hij zal niet oud geworden zijn en waarschijnlijk niet gehuwd.

Rutgher huwt Margareta van Apeltorn

Rutger blijkt enige tijd voor **21 februari 1540** overleden te zijn. Dat blijkt uit het volgende:

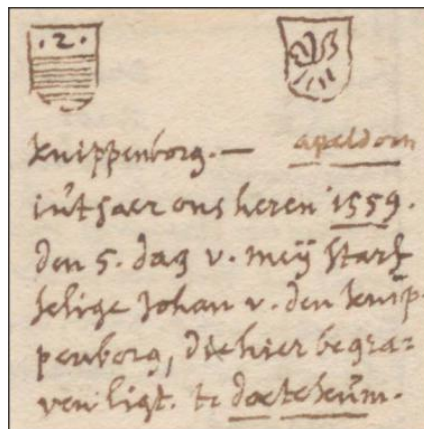
21 februari 1540 (opten saeterdachavent Petri ad Cathedram)

*Gerrith Schimmelpenninck en Mathys van Broickhuesen, schepenen van Zutphen, oorkonden dat Margaretha, weduwe van Roethger van der Knippenborch, aan het Sint Christoffelgilde een jaarrente heeft verkocht van vijf goudgulden uit haar derde deel van het goed "den Hoeffte" in Koertenoever (Cortenoever) in het kerspel Brummen.
(Charternummer 2600. Archief Zutphen registnummer 49)*

Heerde: Zes morgen lands, ten westen van de Woldsche wetering, ten noorden aan den Kerkdyk, ten oosten aan den Ijseldyk, met eenen dijk in Veessener mark, gelegen in het kerspel Heerde. Margareta van Apeltorn, weduwe van Rutger van der Knippenborch, na kwytscholden verzuim beleend, 27 September **1550**

Hulder **Johan van der Knippenborch bast.(aard)**

Op 5 mei 1559 sterft Johan van Knippenborch bastard en ligt begraven te Doetinchem,

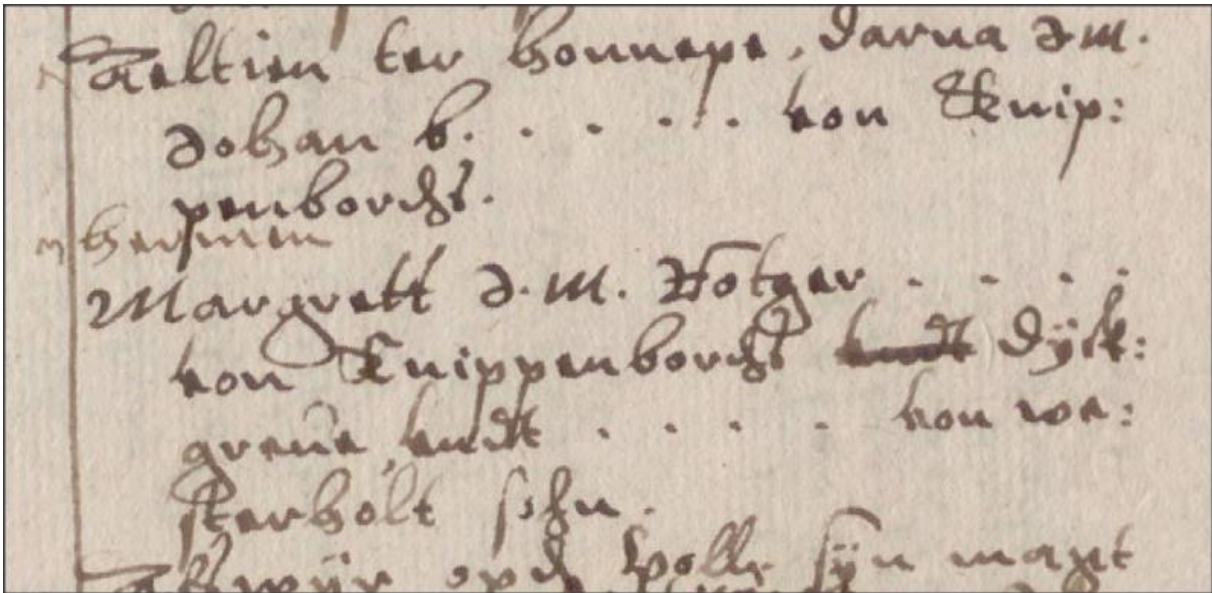
Uit Van Rhemen (wapen ernaast is van zijn echtgenote)

Opvallend op de tekening is dat er minder balken op staan. Dus de vogels staan lager.

Rutger van der Knippenborch was gehuwd met Margareta van Apeltorn.

Zijn (waarschijnlijke) oomzegger Johan van der Knippenborch bast. Willemszoon was gehuwd geweest met **Aeltje van Apeltorn**, een jongere zuster van Margareta van Apeltorn.

(Van Rhemen telt 17 kinderen in het gezin van Peter van Apeltorn. We kunnen dus stellen dat er meer dan 20 jaar leeftijdsverschil tussen de oudste en jongste telg zit.)

Van Rhemen genealogieën 7a Apeltorn

We zien hier Johan B van K. (ouders onbekend) en daaronder Rutger van K. (moeder Westerholt) met Margareta.

Er staat ook dat Aeltje oorspronkelijk in Ter Hunnepe zat.

Aeltje van Apeldoorn zat als juffer in het klooster "Ter Hunnepe", bij Deventer voordat ze Johan B. huwde. Ze was echter "rebels" en vond bij haar broer Reinier, toevlucht en onderhoud op het nabij gelegen huis "Duistervoorde". Op **19 oktober 1551** zond het Hof van Gelderland hem daarover een strenge brief, dat hij zijn zuster naar het klooster moet terugsturen.

Dat gebeurde echter niet. Ze moet dus na genoemde datum in het huwelijk getreden zijn.

(Versl.en Med.Ov.Regt en Gesch.24 (1909) 6-10, Wubbe, p. 18; R. R. Post, Kerkelijke verhoudingen in Nederland voor de Reformatie (Utrecht en Antwerpen 1954, p. 291-292)

Opmerking over Aeltje van Apeldoorn

Stamvader Willem uit Helden had een dochter **Letgen**.

19-7-1633 "Peter Koemans ende **Letgen** eheluyden".

Op 29-9-1647 was ene "Leonarda a Knippenborch" doopgetuige

Op 01-02-1694 staat **Letgen** van Knippenbergh in de begraafboeken.

We mogen dus aannemen dat **Letgen** haar normale naam was.

Het is lastig aan te nemen dat het een verkorting is van Leonarda.

Aletta is afgeleid van Aalt. Andere vormen afgeleid van Aalt zijn o.a. **Aaltine. Aaltje, Aaltjen**.

Zie o.a. het boek: "**Letje, of de weg naar het geluk**" door Top Naeff.

De hoofdpersoon **Letje** heet eigenlijk Aletta.

Mogelijk was Letgen dus naar Aeltje van Apeldoorn genoemd.

Beschrijving van een zegel van Johan:

1552 Juni 5 (up die hochtyt van Pinxsteren)

Graf Arndt zu Bentheim und Steinfurt, Herr zu Wevelinghoven, und seine Ehefrau Walburge verkaufen Szeynen van Brenen und dessen Ehefrau Szwenne 50 Goldgulden jährlicher Rente aus den 700 Goldgulden Rente, die das Grafenhaus aus kaiserlichen Zinsen und Renten von der Veluwe

erhält, gekauft für 1000 Goldgulden, 28 Stüber Brabantisch für jeden Goldgulden gerechnet. Pfand ist der Hawikerwerth im Gericht Arnheim, Ksp. Rheden (Rheede).

Es siegeln (1) der Graf mit für seine Ehefrau, (2) Johann Blutinges, Rentmeister des Landes Veluwe, und die **Zinsgenossen** (= toezichhouders) (3) Reynolt van Apeltern und (4) **Johan van der Knippenborch**.

4 ursprüngh. anh. Siegel: 1) ab, 2) Umschrift: ... BLVTING ..., Bild: Ankerkreuz, 3) fast ab, 4) Bild: **über 6 Balken 3 Vögel, links neben dritten Balken ein Kleeblatt** (=klaverblad)

(Vereinigste Westfälische Adelsarchive e.V. Bur.C / Kredit- und Schuldensachen, Nr. Bur.C - Urk. 1)
Dat betekenteen afwijking van het hoofdwapen. In dit geval bastaard.

Een aantal vermeldingen van Johan B., waaruit later blijkt dat zijn zoon Willem in dezelfde kringen verkeerde.

Dat huys to Brakel met synen voorborchten:

Eadem, **huysfrou Reiners van Aeswyn**, eedt vernijt, 5 Aprilis 1535.

Eadem eedt vernijt, 26 Junii 1556.

Eadem, weduwe, stelt tot **hulder Johan van Knippenberch, 5 Maii 1558**.

(Lenen Nijmegen)

Gendringen Dat huys ende hofstat ter Wesenthorst,

Agnes van Ulft, weduwe van Reyner van Aiswiin, na doode van haar zoon Frederick. Hulder is **Elbert van Palant**, maarschalk, 1533 Augustus 12.

Reyner van Aiswiin Reynersz., na opdracht door zijn moeder Agnes van Ulft, eod. die.

De weduwe van Reyner van Aiswiin, heer tot Braickell, ten behoeve van haar onmondigen oudsten zoon, krijgt uitstel, 1558 Februari 26.

Reyner van Aiswiin, onmondig, na doode van zijn vader Reyner, heer tot Braickell, vnd. **Hulder is Johan van Knippenborch, 1558 April 25**.

(Lenen Huis Bergh)

Uit:

Nachrichten über Adelige Familien und Güter von Joseph Strange. Zweites Heft. Coblenz 1879
Blz. 53:

Diederich von Gelre Herr zu Arcen, gestorben 1570. Aus seiner Ehe mit Friderica von Rechtern (Tochter des Friederich und der Judith von Aswyn (dr van Reyner en Agnes van Ulft) stammen o.a. 7. Maria von Gelder verh. mit dem Obristen Martin Schenck von Niedeggen

*Er staat dus eigenlijk dat de kleindochter van Reinier van Aeswyn, geheten Maria von Gelder gehuwd was "mit dem **Obristen Martin Schenck von Niedeggen**."*

Vooraan in dit artikel zagen we dat Willem van Knippenbergh bezat "kurkölnischen Privilegien, die er von einem staatlichen Oberst käuflich erworben hat" bij de herovering van Bonn, dat bezet werd o.l.v. de Staatse Martin Schenck.

Ook op blz. 53:

Reiner von Gelder Herr zu Arcen und Velden, heiratete im J. **1603** Catharina von Palant (**Tochter des Marsilius von Palant zu Wachendorf**), und der Anna von Winckelhausen.

Dit heeft weer verband met de volgende feiten te Helmond:

1592 Willem Knippenborch als rentmeester van Marcelis Palant contra Hanrick Rietphens
(Raetphens) inzake schuldvordering
(Schepenbank Helmond, 1396-1810 Inventaris nr. 15240: 2027)

1592 Willem Knippenberch als rentmeester van Marcelis Palant contra Wouter Verrept inzake schuldvordering vanwege achterstallige pacht
(Schepenbank Helmond, 1396-1810 Civiel proces Inventarisnummer: 2037 toeg.nr. 15240)

13-08-1602 Willem van Knippenburch genoemd als rentmeester van de heer Wachendorp (Dit was: Marsilius II von Palant, Herr von Wachendorf)
(Notarieel archief van Helmond, notaris Adrianus Brouwers Toegangsnummer: 12042 Inventarisnummer: 3 nr. 29)

A.

Reiner von Gelre, natürlicher Sohn des Herzogs Adolph von Gelre-Egmont, heirathete (gemäss der Geschichte der Familie Schenk p. 81) im J. 1503 die damals etwa dreizehnjährige Adelheid Schenk von Niedeggen Erbin zu Arcen, welche nach dem 1522 erfolgten Tode ihres Gatten, mit Diederich von der Lippe genannt Hoen zur zweiten Ehe geschritten. Reiner von Gelre hat folgende Kinder hinterlassen:

53

1. Diederich von Gelre (B).
2. Valein von Gelre ist unverehelicht und vor seinem Bruder Diederich gestorben. Er war Miterbe zu Hüls. Beiträge III. p. 36.
3. Winand von Gelre Canonich zu Aachen.
4. Carl von Gelre Canonich zu Xanten.
5. Anna von Gelre Gattin des Johan Quad Herrn zu Wickerath.
6. Catharina von Gelre verh. mit Heinrich von Steprode.
7. Johanna von Gelre Nonne zu Neuwerck.

B.

Diederich von Gelre Herr zu Arcen, gestorben 1570. Aus seiner Ehe mit Friderica von Rechtern (Tochter des Friederich und der Judith von Aswyn) stammen folgende Kinder:

1. Reiner von Gelder (C).
2. Winold von Gelder, findet sich 1577 zugleich mit seinem Bruder Reiner als Herr zu Arcen genannt; er ist wohl unverehelicht geblieben.
3. Anna von Gelder verh. mit Isebrand von Hertefeld.
4. Friderica von Gelder verh. mit Evert von der Schuiren.
5. Judith von Gelder verh. mit Heinrich von Vorst.
6. Agnes von Gelder verh. mit Wilhelm von Arenberg und darnach mit Evert von Broichausen.
7. Maria von Gelder verh. mit dem Obristen Martin Schenck von Niedeggen.

D.

Reiner von Gelder Herr zu Arcen und Velden, heirathete im J. 1603 Catharina von Palant (Tochter des Marsilius von Palant zu Wachendorf, und der Anna von Winckelhausen). Er ist 1615 gestorben, und hat folgende Kinder hinterlassen:

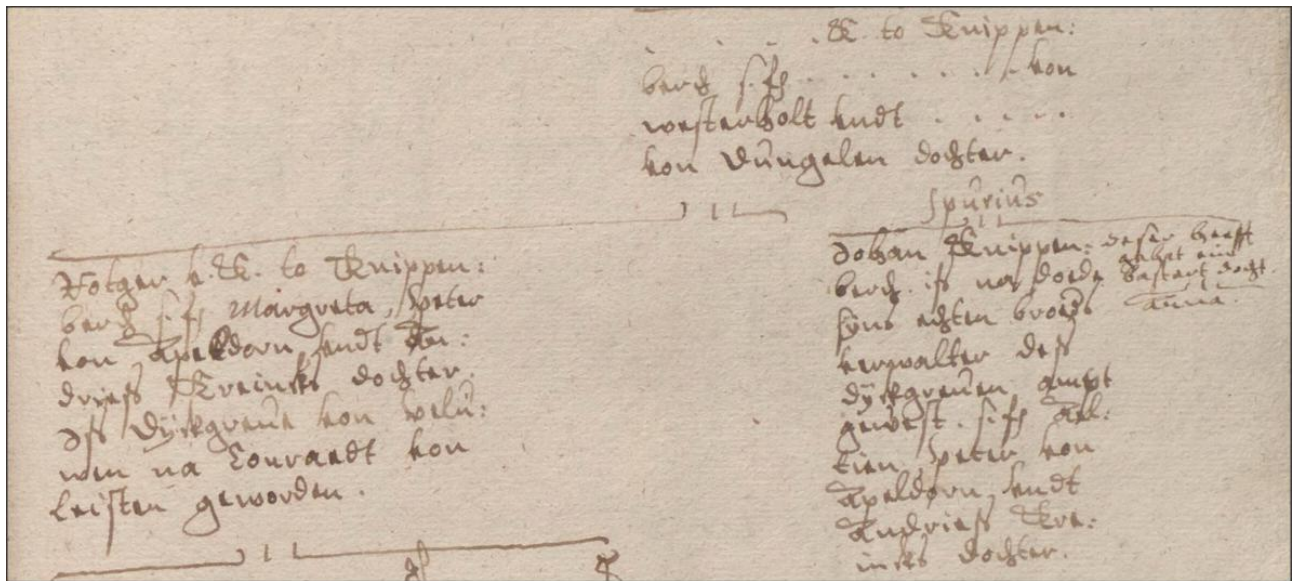
Nachrichten über Adelige Familien und Güter von Joseph Strange. Zweites Heft. Coblenz 1879

— 117 —

WAPEN N°. 61.

Elbert van Pallandt, H. tot Zelhem en Issum, Erfmaarschalk van Kleef, Drost v. Dinslaken, Amptman van Huessen. z. v. Werner, tot Bredebent, en Adriana van Alpen. Tr. 1507.	Elisabeth van der Horst, V. van Horst. † 26 Oct. 1556, begraven te Issum. d. v. H. Willem, Ridder, en Belia van Loß.	Frederik van Rechten, H. van Voorst en Keppel. Onder de Bannerheeren van Gelderland 1500. † 1516 aan de gevolgen van eenen val. z. v. Sweder, tot Voorst en Keppel, en Elisabeth van Homoet. Tr. 1513.	Judith van Aeswijn. † 1516 in de kraam van schrik over het ongeval van haren man. d. v. Reynier en Agnes van Uift.
Johan van Pallandt, H. van Horst, Issum, Heemken. In de Rid. der Graafschap. † 1 Oct. 1562, begraven te Issum. Tr. 1530.	Elisabeth van Rechten en Voorst, V. van Keppel en Voorst, geb. 1516. † 1571, begraven te Issum.		

Nog iets uit Van Rhemen

Uit Genealogieën Van Rhemen 6A

Spurius is een Latijnse jongensnaam. Het betekent 'van onrechtmatige geboorte'

Uit bovenstaand overzicht kun je opmaken dat **Van Rhemen** maar matig op de hoogte was van de ouders van Rutger en Johan.

Daarmee kan het maar een **veronderstelling** zijn geweest dat Johan een natuurlijke zoon was van Dietrich von der Knippenborch.

Opvallend vind ik ook de notitie dat Johan een bastaarddochter zou hebben gehad met de naam **Anna**. De oudste (in leven zijnde) dochter van de Heldense Willem heette ook Anna.